

CNV Onderwijs: Herijking sturing in het funderend onderwijs

Een collectieve Koers voor Toekomstbestendig Onderwijs

Inleiding

De kwaliteit van het onderwijs staat onder druk. Het lerarentekort en de kansenongelijkheid vragen om een andere sturing door de overheid, als het gaat om bekostiging, zeggenschap, samenwerking en arbeidsvoorwaarden. Het Nederlandse onderwijs bevindt zich op een keerpunt. De uitdagingen rondom lerarentekorten, kansenongelijkheid en toenemende werkdruk vragen om een samenhangende en duurzame aanpak. CNV Onderwijs pleit voor een beleidsaanpak waarin autonomie en zeggenschap van de leraar, stabiliteit in financiering en constructieve samenwerking centraal staan.

We vragen daarbij aandacht voor wat nu eigenlijk de bedoeling was. Uitgangspunt hierbij is subsidiariteit en erkenning voor de positie van het onderwijs als verlengstuk van de opvoeding door de ouders. Dit document biedt onze visie en voorstellen om te komen tot sturing richting een veerkrachtig onderwijssysteem waarin kwaliteit en toegankelijkheid voorop staan.

1. Herziening van de financieringsstructuur

Het huidige lumpsumstelsel leidt tot ondoorzichtigheid en verschillen in middelenverdeling. CNV Onderwijs bepleit een transparant systeem waarin budgetten helder zijn en bijdragen aan stabiliteit en basiskwaliteit van het onderwijs.

Voorstellen:

- Structureel beleid en structurele bekostiging brengen rust in de sector. Het neemt onzekerheden weg en doet schoolbesturen besluiten tot strategische beleidsontwikkeling en consistentie in het personeelsbeleid. De basis is nog steeds niet op orde. McKinsey en Company gaven (april 2020) dit al aan in hun rapport 'een verstevigd fundament voor iedereen', een onderzoek naar doelmatigheid en toereikendheid van het funderend onderwijs. Ook toen werd al geconcludeerd dat structurerende investeringen nodig zijn en dat de financiering niet altijd toereikend is om de basistaken uit te voeren. Onderwijs wordt nu overeind gehouden vanuit een regen aan verschillende subsidies.
- Draag zorg voor consistent beleid dat niet afhankelijk is van de politieke werkelijkheid. Dit vraagt om langere termijn strategie en visie op het onderwijs.

- Voer een overgangsregeling in om financiële stabiliteit te garanderen na het wegvallen van tijdelijke subsidies en werk toe naar een structureel karakter.
- Stel een norm voor overheadkosten om ervoor te zorgen dat middelen daadwerkelijk in de klas terechtkomen. De salarissen van de schoolleiders maken vanuit versterken van de transparantie beter geen onderdeel meer uit van de overheadkosten.
- Zorg voor subsidiariteit binnen het onderwijs. Beslissingen worden idealiter zo laag mogelijk in de onderwijsorganisatie genomen, zo dicht mogelijk bij de onderwijspraktijk. Leraren moeten bijvoorbeeld zelf kunnen inzetten op inzet van onderwijsondersteuners bij lastige klassen of uitdagend werk.

2. Een consistente koers voor de toekomst

Het onderwijs heeft behoefte aan een heldere langetermijnvisie, onafhankelijk van politieke wisselingen.

Belangrijke uitgangspunten:

- Scenario B met verbeteringen: behoud elementen van betrokkenheid van de overheid, hetgeen verder uitgewerkt dient te worden. Een 'betrokken overheid' is geen afgebakend begrip en kan leiden tot zwalkend overheidsbeleid.
- Versterk de feitelijke en structurele zeggenschap van onderwijsprofessionals op de werkvloer.
- Zet in op samenwerking en gedeeld eigenaarschap als fundament voor besluitvorming.

3. Professionalisering en arbeidsvoorwaarden

Om het beroep van leraar aantrekkelijk te houden, zijn moderne arbeidsvoorwaarden en ontwikkelmogelijkheden essentieel.

Voorstellen:

- Stimuleer transparantie en samenwerking door het inrichten van een tripartiete kwaliteitsontwikkeling met overheid, werkgevers en vakbonden.
- Introduceer een langetermijnstrategie voor personeelsbeleid gericht op werkdrukvermindering en functiedifferentiatie.
- Veranker gedragsmanagement en didactische training als vaste onderdelen van de lerarenopleiding vanaf 2027.

4. Bestuurlijke hervormingen: minder bureaucratie, meer draagvlak

De bestuurlijke structuur in het onderwijs moet bijdragen aan meer draagvlak en minder hiërarchische sturing.

Voorstellen:

- Maak een duidelijke taak- en rolverdeling tussen overheid, bestuur, schoolleiding en docenten, en versterk de participatie van ouders en leerlingen. Geef ook aan waar het onderwijs niet van is.
- Beperk onnodige schaalvergroting door kleinschalige schoolorganisaties te versterken waar passend.
- Introduceer een geschiktheidstoets voor bestuurders om transparantie en integriteit te bevorderen. Bepaal voor hen een maximale span of control.

5. Versterk de positie van de leraar en de schoolleider

Leraren en schoolleiders vormen het fundament van goed onderwijs. Het huidige stelsel laat echter zien dat zij vaak onvoldoende zeggenschap en middelen hebben om hun rol optimaal te vervullen.

Voorstellen:

- Geef het onderwijsveld duidelijke doelstellingen en biedt de leraar daarbinnen de professionele ruimte om hieraan invulling te kunnen geven.
- Vertrouw op het vakmanschap van de onderwijsprofessional. Gerichte bekostiging moet niet leiden tot een cultuur van voortdurend meten van de resultaten.
- Veranker professionele zeggenschap van leraren en schoolleiders in wetgeving om structureel meer inspraak te garanderen.
- Reduceer administratieve taken met minimaal 30% vóór 2026, zodat de focus op lesgeven blijft.
- Wentel niet allerlei maatschappelijke én opvoedingsvraagstukken af op het onderwijs.
- Stimuleer teamgerichte autonomie door het bevorderen van samenwerking en professionalisering binnen onderwijsteams.

6. Versterk de samenwerking en kwaliteit

De kwaliteit van het onderwijs hangt niet alleen af van individuele professionals, maar ook van effectieve samenwerking binnen de keten tussen leraren, schoolleiders, besturen en externe partners.

Voorstellen:

- Herdefinieer de rol van de inspectie tot een adviserende en coachende partner naast de controlerende taak.
- Verminder concurrentieprikkels door samenwerking te stimuleren en regelingen die samenwerking belemmeren, kritisch te beoordelen.

- Laat de overheid als partner optreden en ondersteun scholen in plaats van uitsluitend te controleren. De samenhang tussen zorg en lokale ondersteuning moet vergemakkelijkt worden. Geef instellingen de regie en neem perverse financiële prikkels en schotten weg om leerling gericht maatwerk mogelijk te maken.

7. Kansengelijkheid: van visie naar werkelijkheid

Onderwijs moet bijdragen aan gelijke kansen voor alle leerlingen, ongeacht achtergrond of woonplaats. In de praktijk zien we echter grote verschillen tussen regio's en scholen.

Maatregelen voor verbetering:

- Introduceer een financieringsmodel dat kansenongelijkheid vermindert door duurzame investeringen. Dit brengt rust in het onderwijs en neemt onzekerheden weg. Het draagt bij aan algemene welvaart en welzijn in Nederland.
- Waarborg een brede talentontwikkeling door structurele ondersteuning van initiatieven zoals de Rijke Schooldag.
- Pas maatwerk toe voor kleine scholen: behoud kleine scholentoeslagen in landelijke gebieden en beperk ze in stedelijke regio's.

Conclusie

CNV Onderwijs roept op tot een duidelijke visie op sturing van het onderwijsveld voor de langere termijn. Dit vraagt om een daadkrachtige en gezamenlijke aanpak om het onderwijs toekomstbestendig te maken. Het waarborgen van continuïteit, kwaliteit en samenwerking is essentieel voor een veerkrachtig onderwijsstelsel waarin leerlingen en leraren optimaal kunnen presteren.

CNV Onderwijs vertegenwoordigt meer dan 50.000 leden, bestaande uit leraren, onderwijsassistenten en schoolleiders. Met deze brede achterban is CNV Onderwijs een krachtige stem in het onderwijsveld, die zich inzet voor eerlijke arbeidsvoorwaarden, professionalisering en een sterke positie van onderwijspersoneel. Samen bouwen we aan een krachtig en inclusief onderwijslandschap.

Contact

Vragen naar aanleiding van deze position paper? Neem contact op met Abhilash Sewgobind
a.sewgobind@cnv.nl / 06 34497275